

1.4 Bestemmer EU for meget?

Hvor de tre forrige afsnit har omhandlet politik og magt i EU, handler dette og det følgende afsnit om demokrati i EU. Siden det europæiske samarbejde kun handlede om kul og stål, er det vokset i både bredden og dybden ud fra traktatens målsætning om *'en stadig snævrere union mellem de europæiske folk'*. I hvor høj grad deles denne målsætning af danskerne og europæerne generelt? Er EU-skepsis et symptom på, at EU bestemmer for meget?

Danskerne er 'skeptiske tilhængere' af EU

Da Danmark blev optaget i det daværende EF i 1973, havde samarbejdet det fælles marked med en toldunion som omdrejningspunkt, og var endnu ikke en politisk union. Da Storbritannien i løbet af 1960'erne viste interesse for at komme med i EF, frygtede danske politikere for tilbagegang i eksporten af danske landsbrugsvarer som bacon og smør til Storbritannien. Dette kunne være et scenarie, hvis briterne kom med i EF's fællesmarked og toldunion, mens Danmark blev udenfor. Det var derfor overvejende økonomiske argumenter, der fik danskerne overbevist om at stemme 'ja' til EF-medlemskabet i 1972. 20 år senere skulle omdannelsen

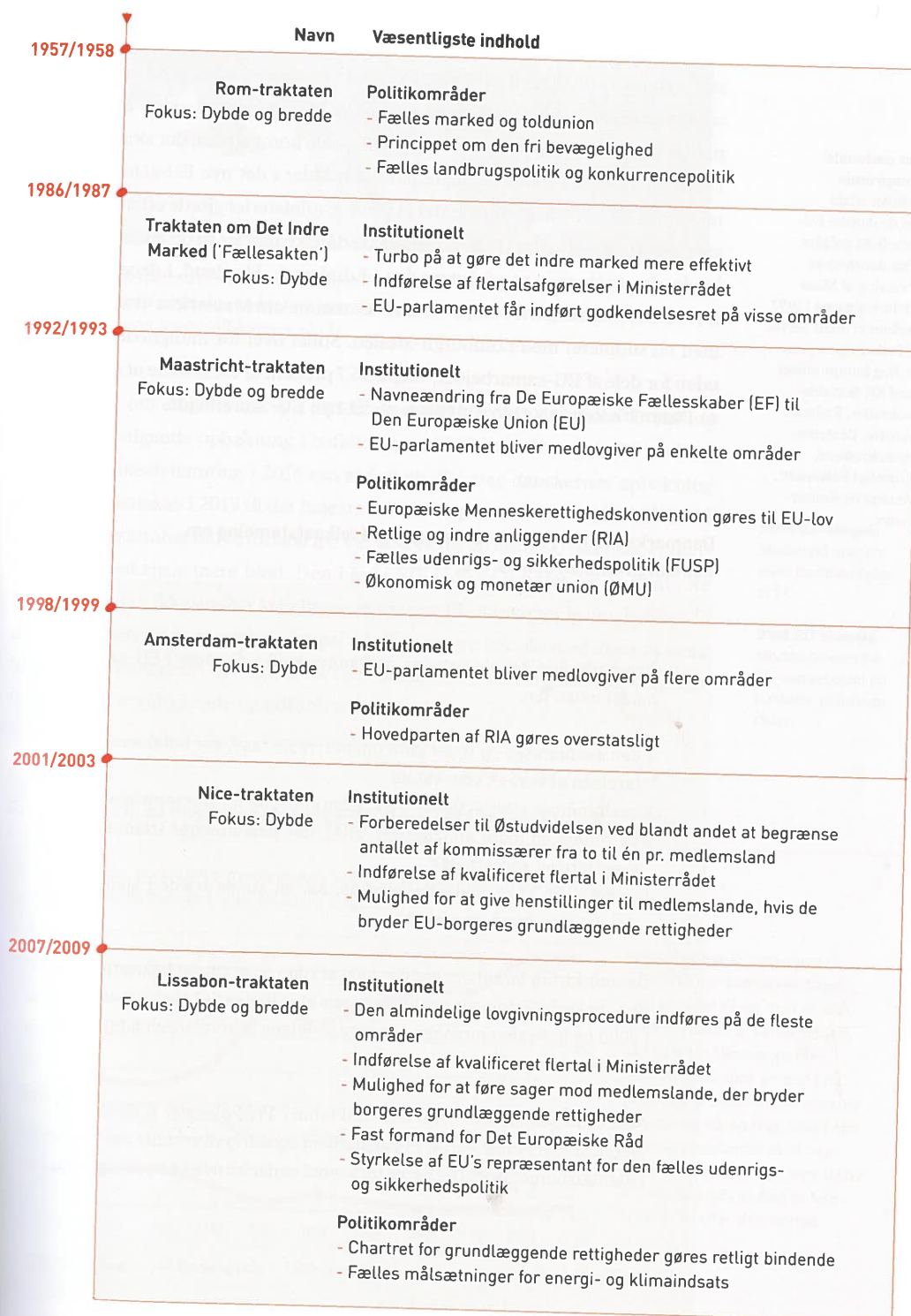
Tabel 1.4.1:

Danske folkeafstemninger om EF/EU

Dato	Emne	Valgdeltagelse %	Ja %	Nej %
02.10.1972	Dansk medlemskab af EF	90,1	63,4	36,6
27.02.1986	Den Europæiske Fælles Akt ('EF-pakken')*	75,4	56,2	43,8
02.06.1992	Maastricht-traktaten	83,1	49,3	50,7
18.05.1993	Maastricht-traktaten og Edinburgh-aftalen	86,5	56,7	43,3
28.05.1998	Amsterdam-traktaten**	76,2	55,1	44,9
28.09.2000	Dansk indførelse af euroen	87,6	46,8	53,2
25.05.2014	Dansk tilslutning til EU's Patent-domstol	55,9	62,5	37,5
03.12.2015	Omdannelse af Danmarks retsforbehold til en tilvalgsordning	71,9	46,9	53,1

* Folkeafstemningen om EF-pakken var kun vejledende for Folketinget og var ikke et krav i forhold til Grundlovens § 20.
** Siden Amsterdam-traktaten er Danmark tiltrådt Nice-traktaten i 2001 og Lissabon-traktaten i 2007 uden brug af folkeafstemning, idet Justitsministeriet i begge tilfælde vurderede, at der med traktaterne ikke var tale om dansk suverænitetsafgivelse efter grundlovens § 20.

Figur 1.4.1:
Oversigt over traktater for EF/EU

U, handler dette og ke samarbejde kun en ud fra traktatens folk'. I hvor høj grad lt? Er EU-skepsis et

narbejdet det fælles dnu ikke en politisk for at komme med i danske landsbrugs- ere et scenarie, hvis nmark blev udenfor. anskerne overbevist skulle omdannelsen

%	Ja %	Nej %
	63,4	36,6
	56,2	43,8
	49,3	50,7
	56,7	43,3
	55,1	44,9
	46,8	53,2
	62,5	37,5
	46,9	53,1

vi forhold til Grundlovens § 20.
-ktaten i 2007 uden brug af
ne ikke var tale om dansk

af EF til EU vise sig at være for stor en mundfuld for danskerne, der endte med at afvise vedtagelsen af Maastricht-traktaten ved folkeafstemningen i 1992 med et flertal på 50,7 procent imod.

Danskernes 'nej' betød, at Maastricht-traktaten ikke kunne vedtages, og der skulle findes en løsning. Det lå ifølge de andre medlemslande ligefor, at Danmark, som konsekvens af befolkningens nej, måtte forlade samarbejdet. Folketingets partier blev dog enige om det såkaldte **nationale kompromis**, der skulle undtage Danmark fra deltagelse i udvalgte politikområder i det nye EU-samarbejde (se tekstboks 1.4.1). Danske diplomater i Udenrigsministeriet gjorde efterfølgende en stor indsats for at sælge aftalen mellem de danske partier til de andre medlemslande, der endte med at acceptere den i Edinburgh, Skotland, i december 1992. Det betød, at danskerne i maj 1993 kunne stemme om Maastricht-traktaten igen, men nu suppleret med Edinburgh-aftalen. Stillet over for muligheden for at stå uden for dele af EU-samarbejdet, valgte 56,7 procent af danskerne at stemme 'ja', så Danmark kunne forblive medlem af det nye EU-samarbejde.

Det nationale kompromis

Politisk aftale om de danske EU-forbehold indgået efter danskernes afvisning af Maastricht-traktaten i 1992 mellem et bredt flertal af Folketingets partier. Bag kompromiset stod SF, Socialdemokratiet, Radikale Venstre, Centrum-Demokraterne, Kristeligt Folkeparti, Venstre og Konservative.

Tekstboks 1.4.1:

Danmarks fire EU-forbehold vedtaget ved folkeafstemning om Edinburgh-aftalen den 18. maj 1993

Danmarks fire behold betyder, at Danmark ikke deltager i EU-samarbejdet inden for:

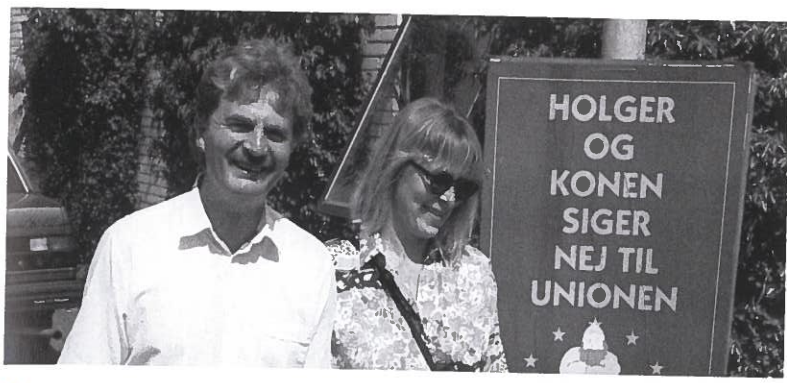
- 1 den økonomiske og monetære unions tredje fase, der indebærer indførelsen af euroen som valuta
- 2 beslutninger eller aktioner med indvirkning på forsvarsområdet
- 3 de retlige og indre anliggender (RIA), når beslutninger træffes som overstatsligt samarbejde
- 4 indførelsen af et unionsborgerskab, der vil kunne træde i stedet for det danske statsborgerskab

Danmarks fire forbehold gælder fortsat i dag og er blevet bekræftet ved de to folkeafstemninger om henholdsvis afskaffelsen af euroforbeholdet i 2000 og folkeafstemningen om omdannelsen af retsforbeholdet til en tilvalgsordning i 2015.

Med vedtagelsen af Amsterdam-traktaten i 1998 blev det slået fast, at unionsborgerskabet kun er et supplement og aldrig vil erstatte det nationale statsborgerskab. Det fjerde forbehold er derfor uden betydning i dag.

terne, der endte med
emningen i 1992 med

nne vedtages, og der
e ligefor, at Danmark,
rbejdet. Folketingets
is, der skulle undtage
e EU-samarbejde (se
jorde efterfølgende en
il de andre medlems-
nd, i december 1992.
stricht-traktaten igen,
muligheden for at stå
skerne at stemme 'ja',
øjede.

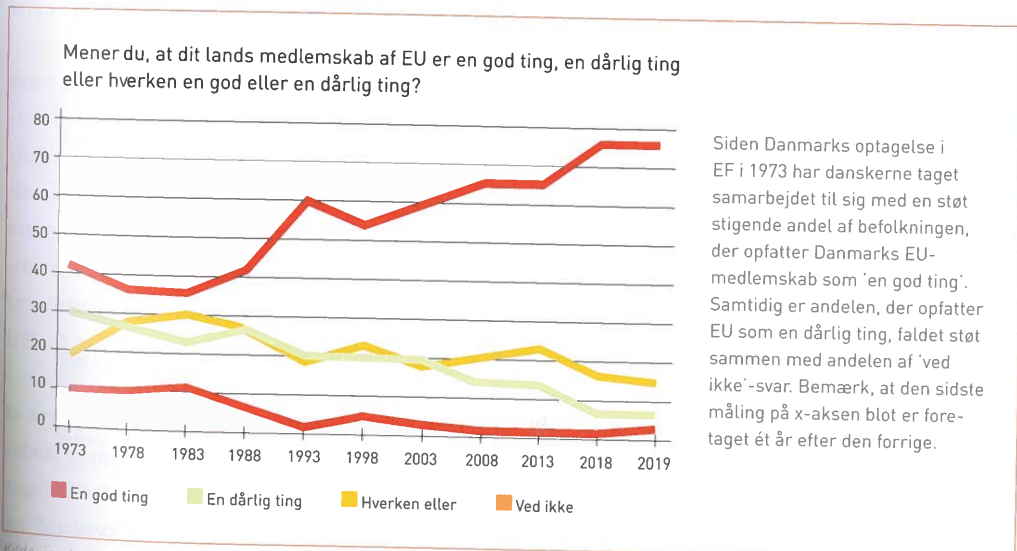
★ Den daværende partileder for SF, Holger K. Nielsen, anbefalede danskerne at stemme nej til Maastricht-traktaten ved folkeafstemningen i 1992 med dette klare budskab. Med tiden er SF blevet større tilhængere af EU.

Historien om danskernes syn på EU rummer dog også en anden fortælling om en støt stigende opbakning i befolkningen til EU-medlemskab. På trods af briternes folkeafstemning i 2016 om at forlade EU steg danskernes opbakning til EU-medlemskab i 2019 til det højeste niveau nogensinde (se figur 1.4.2). Hvor briternes beslutning om at forlade EU var udtryk for en **hård EU-skepsis**, er danskernes EU-skepsis mere blød. Den **bløde EU-skepsis** knytter sig til konkrete *issues*, som man ikke ønsker at deltage i et tættere EU-samarbejde om, hvilket de danske forbehold er et godt eksempel på. Danskerne kan dermed siges at være 'skeptiske tilhængere', der gerne vil være med i EU-samarbejdet, så længe det ikke bliver for vidtgående og udfordrer forbeholdene.

Hård EU-skepsis
Modstand over for selve medlemskabet af EU.

Blød EU-skepsis
Modstand over for EU-samarbejdet på konkrete politikområder.

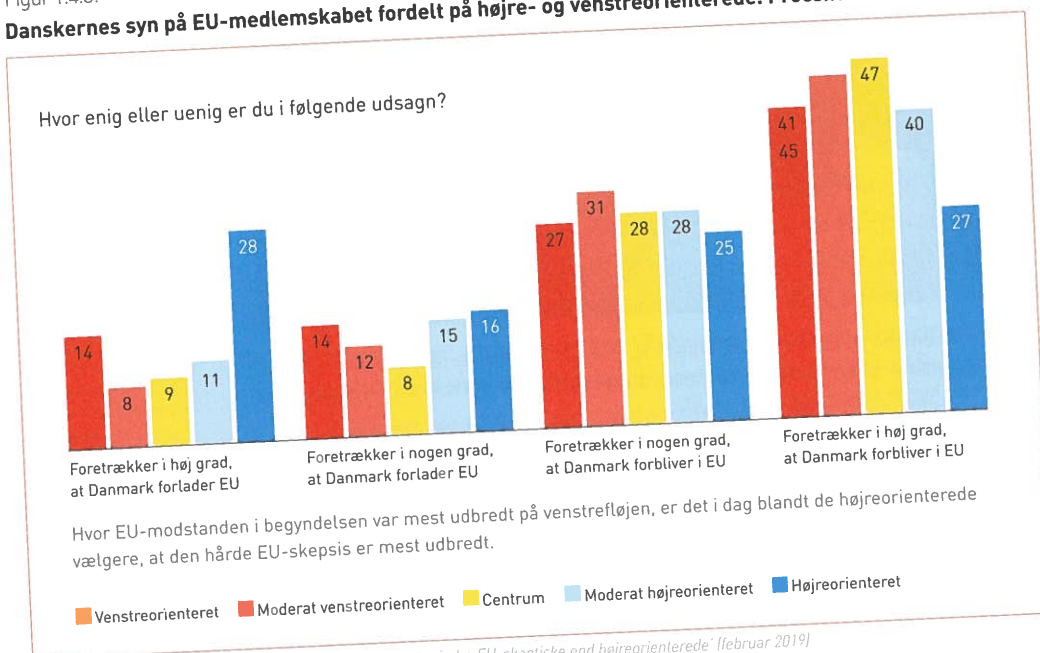
Figur 1.4.2:
Danskernes syn på medlemskabet af EF/EU siden 1973. Procent

Kilde: Tænkelanken Europa notat, 'Dansk opbakning til EU inde i historisk højkonjunktur' (april 2019)

Figur 1.4.3:

Danskernes syn på EU-medlemskabet fordelt på højre- og venstreorienterede. Procent

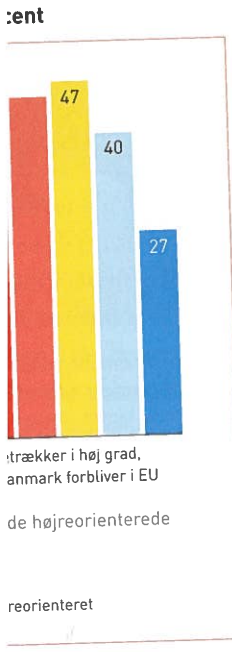
Kilde: Tænketanken Europa. 'Venstreorienterede er meget mindre EU-skeptiske end højreorienterede' [februar 2019]

Formel og reel suverænitet

EU bygger som tidligere nævnt på overstatsligt samarbejde, hvor medlemslandene afgiver suverænitet til overstatslige institutioner, der træffer beslutninger på medlemslandenes vegne. Disse beslutninger er medlemslandene efterfølgende forpligtet til at efterleve, hvorfor de ikke længere kan siges at være suveræne på disse politikområder. For EU-skeptikere er brugen af overstatsligt samarbejde derfor en dårlig ting, fordi det forhindrer et medlemsland i at kunne træffe egne beslutninger.

Man kan diskutere om den suverænitet, et medlemsland afgiver ved at være en del af EU, er noget medlemslandet 'taber', eller om det omvendt er suverænitet, man 'vinder'. Et lands deltagelse i overstatsligt samarbejde handler grundlæggende om at kunne håndtere problemstillinger, der overskrider de nationalstatslige grænser og vanskeligt lader sig løse af den enkelte stat. Det kan være grænseoverskridende udfordringer som klimaforandringer, international terrorisme, grænseoverskridende kriminalitet, flygtninge og migranter, beskatning af multinationale selskaber, finanskriser, sikkerhedstrusler fra lande uden for EU osv. (se figur 1.4.4).

Et eksempel kunne være Inden for miljøområdet, hvor omkring 85 procent af kvælstofudledningen i indre danske farvande samt 76 procent af danske dødsfald relateret til luftforurening skyldes udledninger i EU². Selv hvis Folketinget vedtog, at landbruget i Danmark fremover måtte udlede 0 procent kvælstof, og

...trækker i høj grad, anmark forbliver i EU

de højreorienterede

reorienteret

...de, hvor medlemslande- r træffer beslutninger på nslandene efterfølgende ges at være suveræne på overstatsligt samarbejde nd i at kunne træffe egne

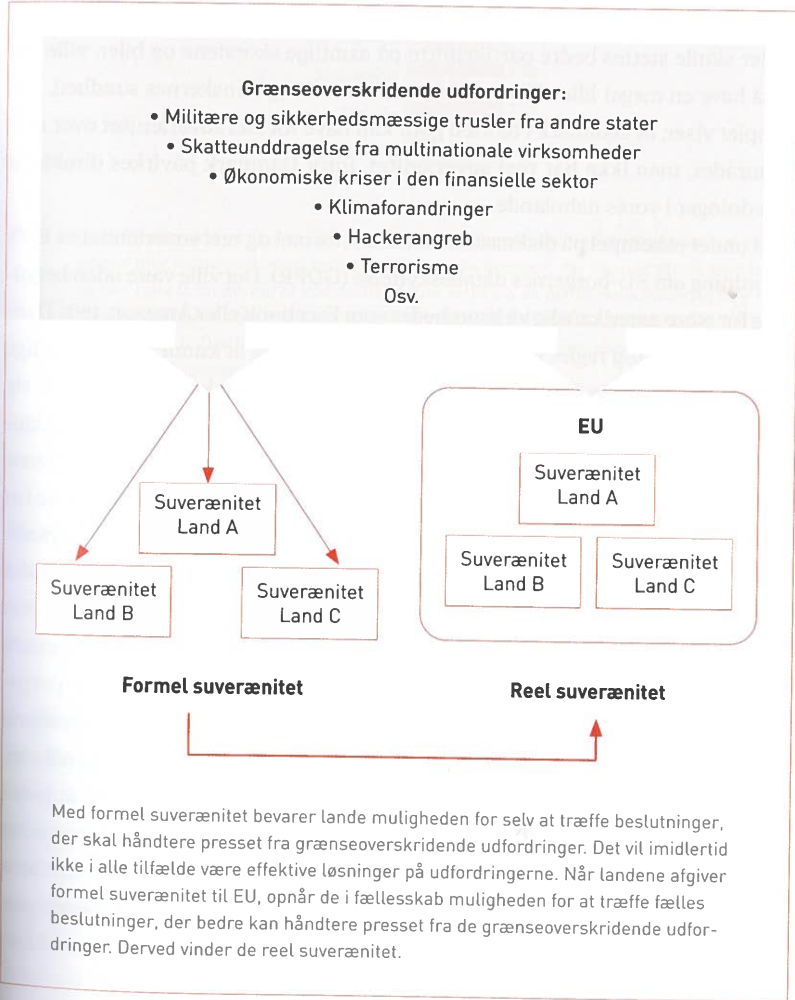
...sland afgiver ved at være let omvendt er suveræni- marbejde handler grund- : overskrider de national- nkelte stat. Det kan være inger, international terro- ; migranter, beskatning af sler fra lande uden for EU

...vor omkring 85 procent af 5 procent af danske døds- EU². Selv hvis Folketinget øde 0 procent kvælstof, og

★ Et hyppigt brugt slogan for leave-siden under Brexit-valgkampen var "We want our country back", der blev brugt af blandt andre den tidligere formand for *United Kingdom Independence Party*, Nigel Farage. Ifølge Farage havde briterne afgivet deres land til EU, og nu var det på tide at tage det tilbage.

Figur 1.4.4: Ved at afgive formel suverænitet kan lande vinde reel suverænitet

★ Frankrigs præsident, Emmanuel Macron, holder tale i EU-parlamentet den 17. april 2018. Her talte han om *europæisk suverænitet* som et supplement til medlemslandenes nationale suverænitet. Også den daværende kommissionsformand for EU, Jean-Claude Juncker, anvendte begrebet *europæisk suverænitet* i sin tale om unionens tilstand i 2018.

Formel suverænitet

Den klassiske forståelse af suverænitetsbegrebet, der indebærer, at en stat har myndighed over sit territorium og kan træffe beslutninger uafhængigt af andre. I denne forståelse afgiver et land formel suverænitet ved at være med i EU.

Reel suverænitet

En alternativ forståelse af suverænitetsbegrebet, der indebærer, at en stat ved at samarbejde med andre stater om grænseoverskridende udfordringer bedre kan udøve sin myndighed over sit territorium. I denne forståelse vinder et land reel suverænitet ved at være med i EU.

at der skulle sættes bedre partikelfiltre på samtlige skorstene og biler, ville det altså have en meget lille effekt på danske farvande og danskernes sundhed. Eksemplet viser, at Danmark i teorien godt kan have **formel suverænitet** over miljøområdet, men ikke har **reel suverænitet**, fordi Danmark påvirkes direkte af udledninger i vores nabolande.

Et andet eksempel på diskussionen mellem formel og reel suverænitet er EU's forordning om EU-borgernes databeskyttelse (GDPR). Det ville være uden betydning for store amerikanske virksomheder som Facebook eller Amazon, hvis Danmark alene vedtog regler for disse virksomheders brug af kundernes personlige data. Resultatet ville formentlig være, at disse virksomheder ikke ville rette sig efter de danske regler og blot lukke forretningen i Danmark – til skade for de danske forbrugere. Når EU i fællesskab laver regler for over 500 millioner forbrugere, vil de største globale virksomheder have en langt større økonomisk interesse i at rette ind for ikke at miste betydelige indtjeningsmuligheder i det indre marked.

Med hensyn til Danmarks afgivelse af formel suverænitet til EU-samarbejdet må det interessante spørgsmål derfor være, hvordan Danmarks reelle suverænitet ville se ud, hvis Danmark stod uden for EU-samarbejdet, samt hvorvidt Danmark bedre kan håndtere grænseoverskridende problemer alene. Dermed vil spørgsmålet om medlemslandenes suverænitet altid være et centralt diskussionsemne og dilemma i EU-samarbejdet, fordi det grundlæggende er et spørgsmål om, hvilke udfordringer man gerne vil indgå i forpligtende samarbejde om at løse i fællesskab, og hvilke udfordringer man fortsat skal løse inden for rammerne af nationalstatens suverænitet. Hvor suverænitetsafgivelse for mange EU-skeptikere er en del af problemet ved Danmarks EU-medlemskab, opfatter EU-tilhængere suverænitetsafgivelse som en del af løsningen på grænseoverskridende udfordringer, som Danmark ikke er i stand til at løse alene.

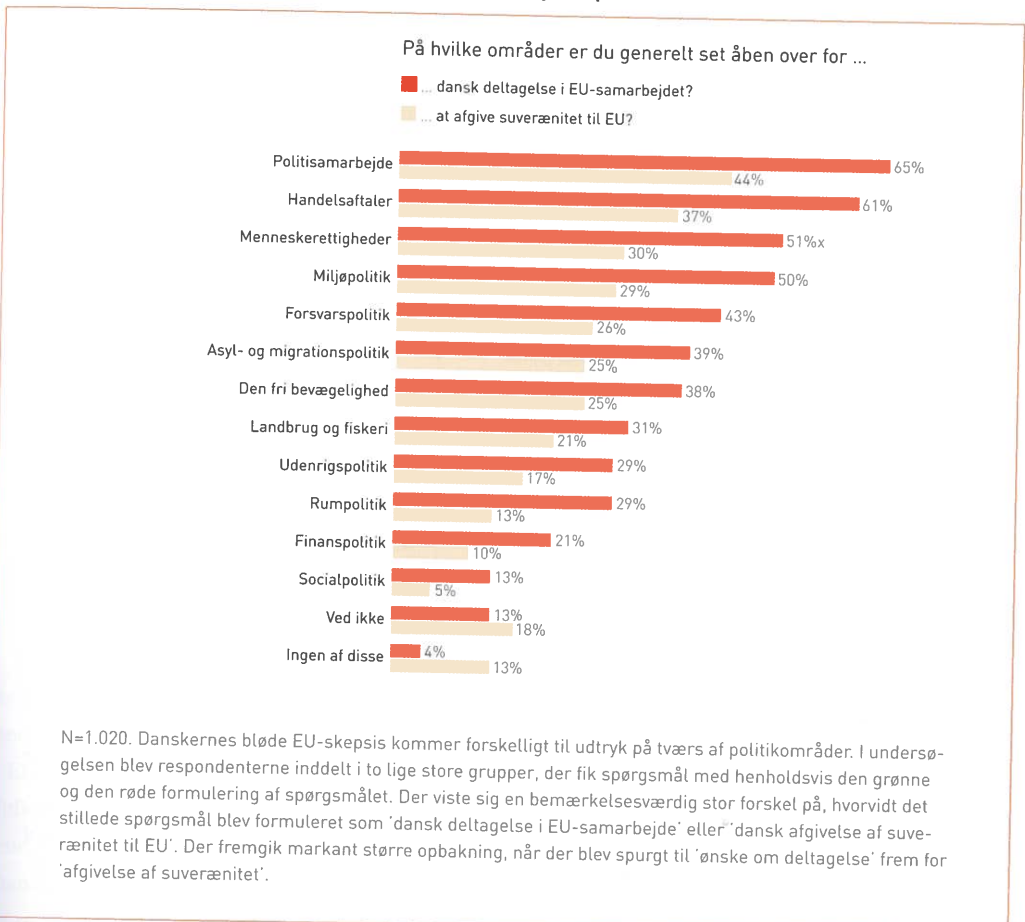

Parlamentet den 17. april
t til medlemslandenes
ind for EU, Jean-Claude
unionens tilstand i 2018.

rustene og biler, ville det
anskernes sundhed. Ek-
vel **suverænit**et over mil-
mark påvirkes direkte af

reel suverænit er EU's
et ville være uden betyd-
eller Amazon, hvis Dan-
af kundernes personlige
heder ikke ville rette sig
ark – til skade for de dan-
500 millioner forbrugere,
økonomisk interesse i at
eder i det indre marked.
nitet til EU-samarbejdet
marks reelle suverænit
, samt hvorvidt Danmark
dene. Dermed vil spørgs-
centralt diskussionsemne
nde er et spørgsmål om,
samarbejde om at løse i
se inden for rammerne af
e for mange EU-skeptikere
b, opfatter EU-tilhængere
enseoverskridende udfor-

Figur 1.4.5:
Danskernes syn på Danmarks deltagelse i EU-samarbejdets politikområder

N=1.020. Danskernes bløde EU-skepsis kommer forskelligt til udtryk på tværs af politikområder. I undersøgelsen blev respondenterne inddelt i to lige store grupper, der fik spørgsmål med henholdsvis den grønne og den røde formulering af spørgsmålet. Der viste sig en bemærkelsesværdig stor forskel på, hvorvidt det stillede spørgsmål blev formuleret som 'dansk deltagelse i EU-samarbejde' eller 'dansk afgivelse af suverænit til EU'. Der fremgik markant større opbakning, når der blev spurgt til 'ønske om deltagelse' frem for 'afgivelse af suverænitet'.

Hvad skal EU-samarbejdet have fokus på?

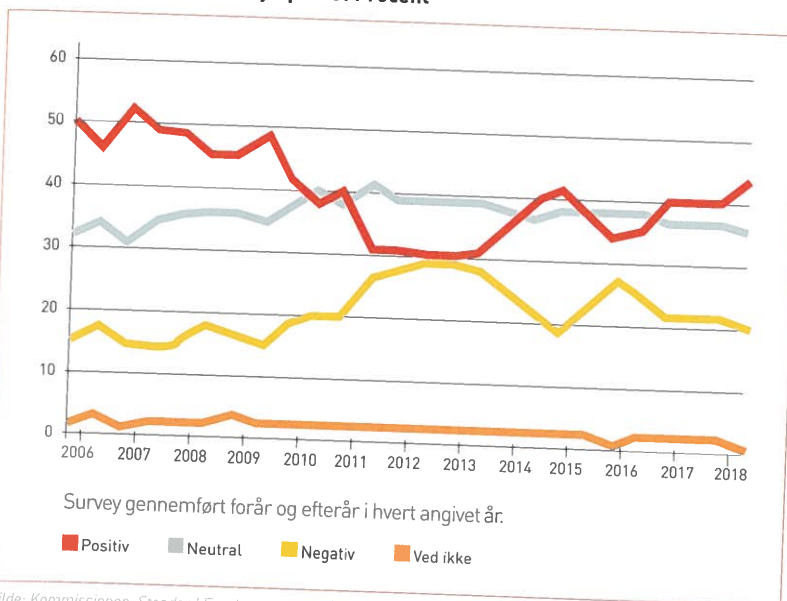
Udviklingen i danskernes syn på EU de senere år er bemærkelsesværdig, når man sammenligner med det generelle billede blandt EU's befolkninger. Europæerne var i 2018 generelt mere skeptiske over for EU, end de var ti år tidligere, og bag ved de gennemsnitlige tal ligger store variationer på tværs af medlemslandene. Andelen af europæere med et overvejende negativt syn på EU faldt imidlertid i årene efter finanskrisen i 2008 og igen efter flygtningekrisen i 2015 (se figur 1.4.7). Et negativt syn på EU behøver ikke at være udtryk for manglende opbakning til EU-samarbejdet, men kan også udtrykke skuffelse over EU's manglende evne til at håndtere fælles udfordringer og deraf et ønske hos europæerne om en styrkelse af EU-samarbejdet. Europæernes holdning til EU skal dermed også ses i sammenhæng med EU-samarbejdets generelle udvikling og evne til at løse tidens udfordringer.

Figur 1.4.6:
Ideologiske positioner hos danske partier i forhold til synet på EU

	De generelt EU-positive partier	De generelt EU-skeptiske partier
Liberale partier	<p>Venstre: "EU skal bekæmpe misbrug af monopolmagt og statsstøtte samt sikre den frie konkurrence – også inden for service-, uddannelses-, landbrugs- og finanssektoren – som en del af et reelt frit indre marked."</p> <p>Radikale Venstre: "En sund økonomi er en forudsætning for, at vi kan skabe det rige, grønne og moderne Europa, vi ønsker os. En ansvarlig økonomisk politik, der reformerer de europæiske arbejdsmarkeder og velfærdssamfund skal geare os til den globale konkurrencesituation."</p>	<p>Liberal Alliance: "EU har udviklet sig i en retning, hvor vækst, fremdrift og dialog er blevet erstattet af regelstyring, bureaukrati, omfordeling og centralisme. (...) EU bør i stedet vende tilbage til sit egentlige formål, nemlig at sikre frihed for borgere, virksomheder, civilsamfund og medlemsstater."</p>
Konservative partier	<p>Konservative Folkeparti: "I Det Konservative Folkeparti ser vi ingen modsætning mellem det at være national sindet dansker og det at deltage i det europæiske samarbejde. (...) et velfungerende og samarbejdende EU er en forudsætning for, at vi kan skabe vækst, job, sikkerhed og velstand i Europa og Danmark."</p>	<p>Dansk Folkeparti: "Dansk Folkeparti ønsker et tæt og venskabeligt samarbejde i Europa, men samarbejdet skal begrænses til områder som handelspolitik, miljøpolitik og teknisk samarbejde. Vi er modstandere af indførelsen af en europæisk politisk union, hvis formål er at udviske nationale særkender."</p> <p>Nye borgerlige: "Vi vil forhindre, at EU-samarbejdet står i vejen for at hævde en dansk selvbestemmelse ved tildeling af velfærdsgoder, opholdstilladelser til udlændinge, grænsekontrol, fastlæggelse af miljøkrav, fødevarerikkerhed samt skatte- og afgiftsniveauer. Vi støtter de britiske EU-modstandere og er klar til sammen med Storbritannien at melde Danmark ud af EU og søge en løsere tilknytning i lighed med Schweiz."</p>
Socialistiske partier	<p>Socialdemokratiet: "... Velfærdssamfundet er et nationalt anliggende. EU skal ikke være en social union. Socialdemokratiet er – og vil også fremover være – en varm tilhænger af fælles løsninger, men kun hvor det giver mening."</p> <p>Socialistisk Folkeparti: "SF arbejder for at trække Europa i en grønnere og mere socialt retfærdig retning, så vi i EU bekæmper klimaforandringer, samfundsskadelig finansspekulation og social dumping."</p> <p>Alternativet:* "Alternativets grundlæggende vision for EU er at videreudvikle samarbejdet, så det bliver mere grønt, socialt balanceret og demokratisk."</p>	<p>Enhedslisten: "EU er et redskab for at styrke markedskræfterne og kapitalismen på bekostning af demokratiet, lønarbejderne, miljøet og naturen."</p> <p>Folkebevægelsen mod EU:* "Folkebevægelsen mod EU har et idégrundlag, hvor vi forsvare overenskomstsyste- met, velfærd, miljø, ulande og sundhed imod EU's forringelser."</p>

*Partiet hævder selv ikke at repræsentere en bestemt politisk ideologi, men dets syn på EU-samarbejdet har meget til fælles med et socialistisk udgangspunkt. Kilde: Partiernes hjemmesider besøgt i foråret 2019

Figur 1.4.7:
EU-borgernes generelle syn på EU. Procent

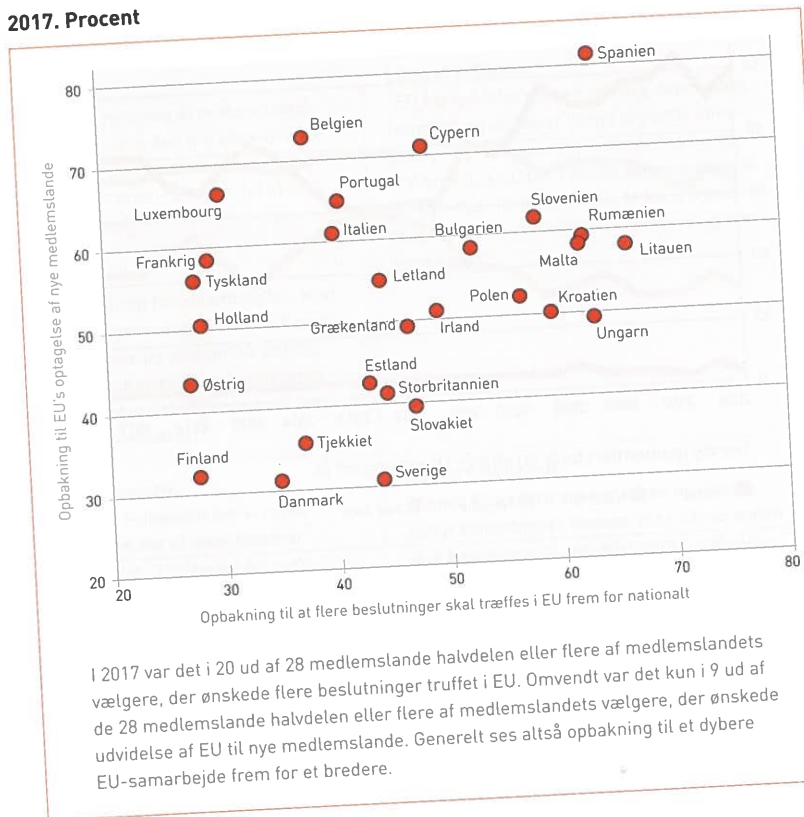

Kilde: Kommissionen, Standard Eurobarometer 90 (2018), s. 8

Danskerne er som tidligere nævnt 'skeptiske tilhængere' af EU-samarbejdet, kendetegnet ved ønsket om at bevare Danmarks vilkår for sit EU-medlemskab, som de er i dag. At danskerne grundlæggende ikke ønsker vidtgående forandringer i EU-samarbejdet, bliver tydeligt, når man sammenligner medlemslandenes befolkningers syn på EU's integration fremover. Her viser undersøgelser, at mindre end 1/3 af danskerne bakker op om mere europæisk integration, uanset om det handler om dybde eller bredde. Heroverfor er det generelle billede i resten af medlemslandene et ønske om forandring i retning af mere integration (se figur 1.4.8).

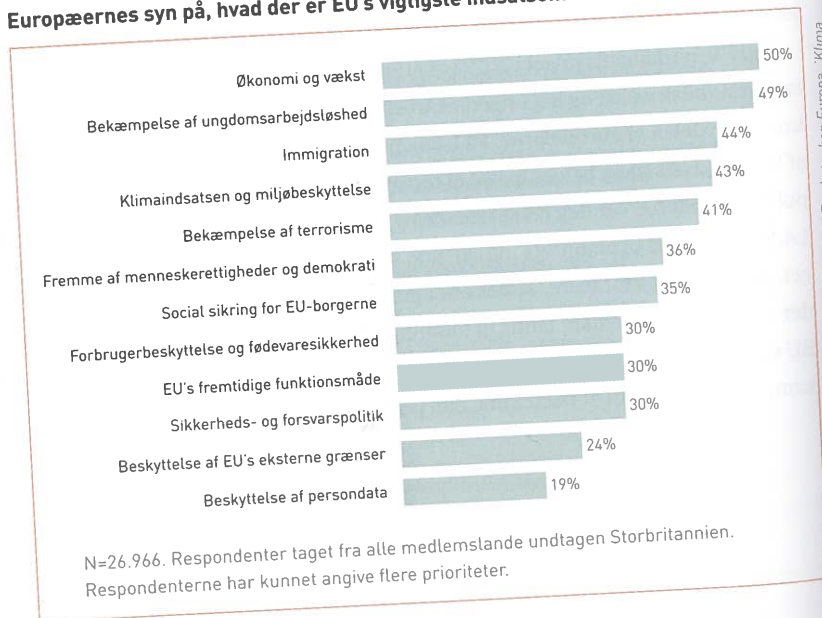
Ved EU-parlamentsvalget i 2019 var eftervirkningerne af finanskrisen i form af lav økonomisk vækst og høj ungdomsarbejdsløshed de to vigtigste emner for omkring halvdelen af europæerne. På tredjepladsen lå immigration, skarpt forfulgt af klimaindsatsen og bekæmpelse af terrorisme (se figur 1.4.9). Prioriteringen af politikområderne var dog meget forskellig på tværs af medlemslandene (se figur 1.4.10). I forhold til afsnittets indledende spørgsmål, om EU bestemmer for meget, må svaret derfor være, at det i høj grad afhænger af, hvilket politikområde der spørges til, og hvilket lands befolkning man spørger. På den måde adskiller EU sig ikke fra alle mulige andre politiske systemer, hvor der udkæmpes politiske kampe om magten til at bestemme den politiske retning.

Figur 1.4.8:
Andelen af befolkningerne, der bakker op om EU's udvidelse i dybden og i bredden.
2017. Procent

Kilde: Tanketanken Europa på baggrund af Eurobarometer. Danskerne er linkne over for at udvide EU - både i bredden og i dybden (august 2018)

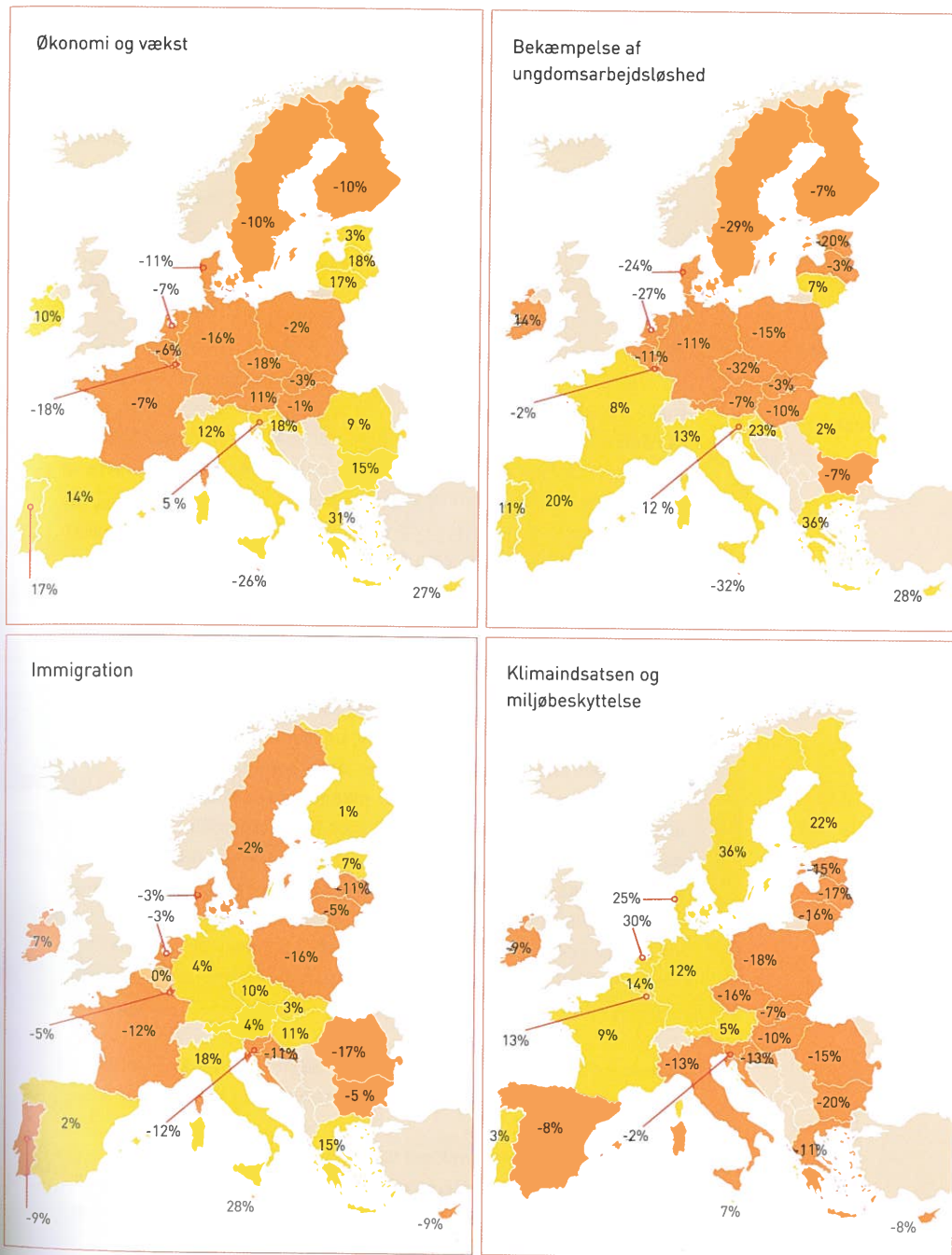
Figur 1.4.9:
Europæernes syn på, hvad der er EU's vigtigste indsatsområder

Kilde: På baggrund af tal fra Eurobarometer gennemført i Tanketanken Europa. Klima og økonomi driver Europa i nord og syd (maj 2019)

Figur 1.4.10:

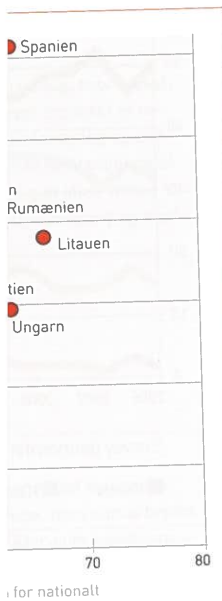
Medlemslandenes befolkningers syn på vigtigheden af forskellige indsatsområder

N=26.966. Respondenter taget fra alle medlemslande undtagen Storbritannien. Et positivt tal (med gul farve) betyder, at befolkningen vægter området højere end EU-gennemsnittet. Et negativt tal (med orange farve) betyder, at befolkningen vægter området lavere end EU-gennemsnittet. Procenttallet angiver afvigelsen fra EU's gennemsnit i procentpoint.

Kilde: På baggrund af tal fra Eurobarometer gengivet i Tænkertanken Europa, 'Klima og økonomi deler Europa i nord og syd' (maj 2019)

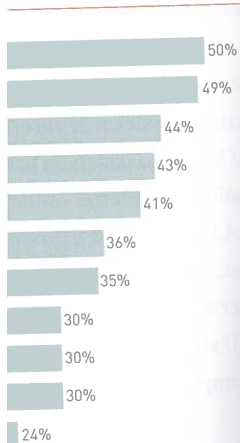
dybden og i bredden.

Kilde: Tænkertanken Europa på baggrund af Eurobarometer. Danskerne er linkne over for at udvide EU – både i bredden og i dybden (august 2018)

af medlemlandets var det kun i 9 ud af vælgere, der ønskede økning til et dybere

områder

Kilde: På baggrund af tal fra Eurobarometer gengivet i Tænkertanken Europa, 'Klima og økonomi deler Europa i nord og syd' (maj 2019)

gen Storbritannien.

Koalitioner og samarbejds mønstre blandt medlemslandene

Koalition

Et samarbejde mellem aktører, der ønsker at fremme fælles mål eller interesser. Samarbejdet kan være formelt eller mere uformelt.

Tænkertanken *European Council on Foreign Relations* rundsendte i 2018 et spørgeskema til politikere, embedsmænd, forskere, journalister mv. i medlemslandene, der handlede om samarbejds mønstre, fælles interesser og indflydelse i EU. Fra undersøgelsen fremgik fem overordnede landekoalitioner med fælles syn på EU's integration, hvoraf flere lande er med i flere koalitioner.

Koalitionen 'De Seks Store' er EU's økonomisk og befolkningsmæssigt største medlemslande. Af disse er Frankrig og Italien, sammen med Tyskland, del af koalitionen 'De Seks Grundlæggere' tilbage fra Kul- og Stålnationen, mens de også er med i koalitionen 'De Sydeuropæiske Syv'. Det betyder, at Frankrig ofte taler på Sydeuropas vegne vedrørende ønske om økonomisk solidaritet i EU og fælles europæiske løsninger på håndteringen af flygtninge og migranter til EU. Samtidig er Frankrig sammen med Tyskland og de andre grundlæggere ofte tilhængere af både dybere og bredere europæisk integration.

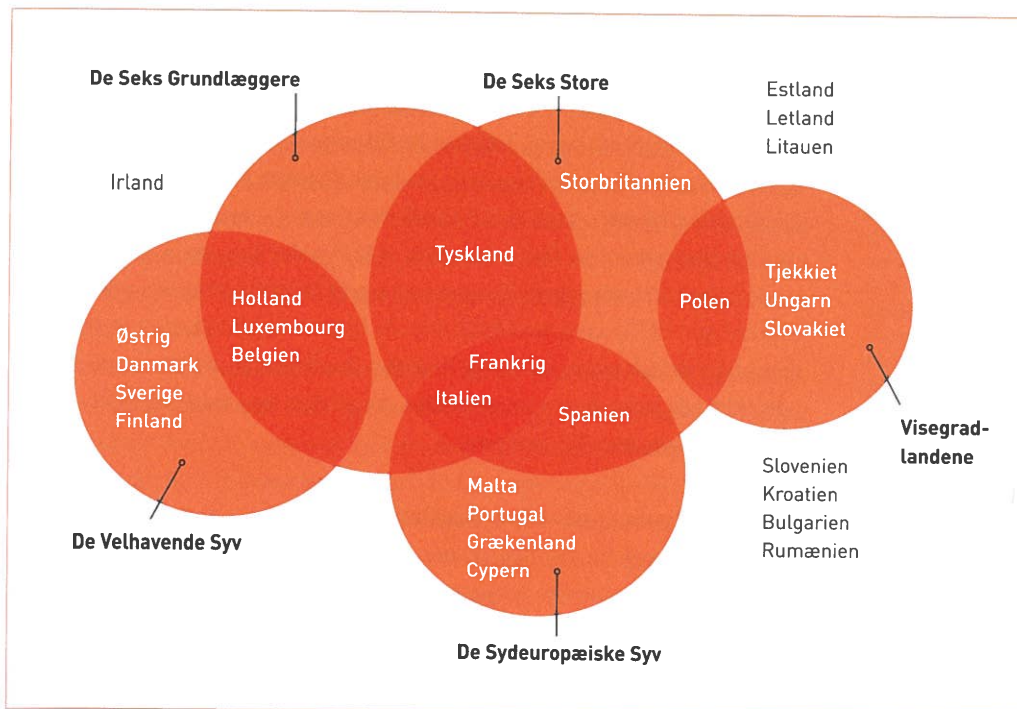
Koalitionen 'De Velhavende Syv' har et velstandsniveau, der ligger over EU's gennemsnit, ligesom de vægter øget handel og konkurrencedygtighed i EU-samarbejdet. Derudover lægger de også vægt på EU's klimamål.

Koalitionen 'Visegrad-landene' lægger vægt på økonomisk udvikling for de østeuropæiske medlemslande gennem støtte- og udligningsordninger fra EU's fælles budget. Derudover er de skeptiske over for et tættere samarbejde om flygtninge, ligesom de prioriterer landenes økonomisk udvikling over opfyldelsen af EU's klimamål.

Danmark og Storbritannien deler mange synspunkter om EU, hvorfor udsigten til Brexit stiller Danmark over for spørgsmålet om, hvorvidt danske interesser fremover bedst varetages sammen med de integrationsivrige eurolande Tyskland og Frankrig eller med ikke-eurolande som Polen og Ungarn.

Figur 1.4.11:

Koalitioner og samarbejds mønstre blandt medlemslandene

Kilde: European Council on Foreign Relations. 'Results of the EU28 Survey 2018 on coalition building in the European Union', www.ecfr.eu/eucoaltinexplorer

Opsamling på afsnittet

Tjek din forståelse af afsnittet ved at besvare følgende opgaver:

- Forklar baggrunden for Danmarks EU-forbehold, og hvad de handler om. Diskutér fordele og ulemper for Danmark ved at have disse forbehold.
- Forklar forskellen på formel og reel suverænitæt. Diskutér, hvorvidt du er enig i, at de to typer suverænitæt kan adskilles.
- Forklar mønstre i synet på EU blandt medlemslandenes befolkninger. Hvad er dit eget syn på, hvad EU skal samarbejde mere og mindre om fremover?

Du kan finde yderligere opgaver til afsnittet på bogens hjemmeside.